

Wymagania edukacyjne z przyrody

w Szkole Podstawowej im. Jana Pawła II w Domaniewicach

1. Wymagania ogólne:

Ocenę celującą (6) otrzymuje uczeń, który:

- posiada pełną wiedzę i umiejętności z zakresu podstawy programowej, może też wykraczać poza nią
- umie samodzielnie zdobywać wiedzę z różnych źródeł
- wykazuje inicjatywę rozwiązywania konkretnych problemów w zakresie przyrody podczas lekcji i pracy pozalekcyjnej
- wykonuje z własnej inicjatywy dodatkowe zadania
- bierze udział w konkursach przedmiotowych i tematycznych
- aktywnie uczestniczy w wydarzeniach ekologicznych w szkole i poza nią
- promuje szkołę w środowisku
- wszystkie zadania wykonuje w pełni poprawnie i terminowo
- odpowiedzi ustne wskazują na szczególne zainteresowania przedmiotem

Ocenę bardzo dobrą (5) otrzymuje uczeń, który:

- bardzo dobrze opanował umiejętności i wiedzę z zakresu podstawy programowej
- biegle i poprawnie posługuje się terminologią przyrodniczą
- prawidłowo korzysta z różnych źródeł informacji przyrodniczej
- identyfikuje związki i zależności oraz wyjaśniania zjawiska i procesy przyrodnicze
- właściwie stosuje wiedzę i umiejętności przyrodnicze w praktyce
- wykazuje prawidłową postawę wobec obiektów przyrodniczych
- samodzielnie rozwiązuje problemy przyrodnicze wynikające z wykonywania zadań programowych

- wszystkie zadania wykonuje w pełni poprawnie i terminowo
- w wypowiedziach prawidłowo stosuje terminy przyrodnicze

Ocenę dobrą (4) otrzymuje uczeń, który:

- dobrze opanował umiejętności i wiedzę z zakresu podstawy programowej
- w stopniu wystarczającym posługuje się terminologią przyrodniczą
- prawidłowo korzysta z różnych źródeł informacji przyrodniczej
- identyfikuje związki i zależności oraz wyjaśniania zjawiska i procesy przyrodnicze
- właściwie stosuje wiedzę i umiejętności przyrodnicze w praktyce
- wykazuje prawidłową postawę wobec obiektów przyrodniczych
- rozwiązuje problemy przyrodnicze wynikające z wykonywania zadań programowych
- wszystkie zadania wykonuje terminowo
- odpowiedzi ustne są zasadniczo samodzielne i zawierają większość wymaganych treści z zakresu podstawy programowej
- w wypowiedziach poprawnie stosuje terminy przyrodnicze

Ocenę dostateczną (3) otrzymuje uczeń, który:

- w sposób zadowalający opanował umiejętności i wiedzę z zakresu materiału programowego
- zna w stopniu wystarczającym terminologię przyrodniczą
- korzysta z różnych źródeł informacji
- identyfikuje związki i zależności oraz wyjaśniania zjawiska i procesy przyrodnicze
- stosuje wiedzę i umiejętności przyrodnicze w praktyce
- w sposób zadowalający wykazuje prawidłową postawę wobec obiektów przyrodniczych
- częściowo rozwiązuje problemy przyrodnicze, wynikające z wykonywania zadań programowych
- wykonuje większość prac
- zna najważniejsze treści wiedzy z podstawy programowej i potrafi je zinterpretować
- odpowiedzi ustne odbywają się przy niewielkim ukierunkowaniu ze strony nauczyciela
- w wypowiedziach poprawnie stosuje terminy przyrodnicze, występują nieliczne błędy rzeczowe

Ocenę dopuszczającą (2) otrzymuje uczeń, który:

- częściowo opanował umiejętności i wiedzę z zakresu materiału programowego
- częściowo zna terminologię przyrodniczą
- z pomocą nauczyciela korzysta z różnych źródeł informacji przyrodniczej
- próbuje identyfikować związki i zależności oraz wyjaśniać zjawiska i procesy przyrodnicze
- stara się stosować wiedzę i umiejętności przyrodnicze w praktyce
- w sposób zadawalający wykazuje prawidłową postawę wobec obiektów przyrodniczych
- z pomocą nauczyciela rozwiązuje problemy przyrodnicze
- pracuje na lekcjach i oddaje prace częściowo wykonane
- podczas wypowiedzi możliwe są liczne błędy merytoryczne i językowe (stosowanie terminów przyrodniczych, nazewnictwo, pojęcia)
- zna podstawowe treści z zakresu przyrody

Ocenę niedostateczną (1) otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował umiejętności i wiedzy z podstawy programowej
- nie zna terminologii przyrodniczej
- pracuje niesystematycznie
- nie wykazuje inicjatywy poprawy oceny
- braki w wiadomościach i umiejętnościach objętych podstawą programową są trudne do uzupełnienia
- bardzo często jest nieprzygotowany do lekcji
- wykazuje bierność w zajęciach lekcyjnych oraz brak zainteresowania przedmiotem
- nawet z pomocą nauczyciela nie jest w stanie wykonać zadań przyrodniczych
- nie wykonuje ćwiczeń obowiązkowych
- odpowiedzi nie spełniają podanych wyżej kryteriów oceny dopuszczającej

2. Wymagania szczegółowe na poszczególne oceny:

Wymagania edukacyjne z przyrody oparte na Programie nauczania przyrody w klasie 4 szkoły podstawowej

Tajemnice przyrody autorstwa Jolanty Golanko

Dział Poziom wymagań	I. Poznajemy warsztat przyrodnika
Ocena celująca	Uczeń: wyjaśnia, w jaki sposób zmiana jednego elementu przyrody może wpłynąć na jej pozostałe elementy na podstawie obserwacji; podejmuje próbę przewidzenia niektórych sytuacji i zjawisk, np. dotyczących pogody, zachowania zwierząt; przeprowadza dowolne doświadczenie, posługując się instrukcją, zapisuje obserwacje i wyniki; wyjaśnia, dlaczego do niektórych doświadczeń należy używać dwóch zestawów doświadczalnych; przygotowuje notatkę na temat innych przyrządów służących do prowadzenia obserwacji, np. odległych obiektów lub głębin; podaje historyczne i współczesne przykłady praktycznego wykorzystania umiejętności wyznaczania kierunków geograficznych; omawia sposób wyznaczania kierunku północnego na podstawie położenia Gwiazdy Polarnej oraz innych obiektów w otoczeniu.
Ocena bardzo dobra	Uczeń: podaje przykłady powiązań przyrody nieożywionej z przyrodą ożywioną; klasyfikuje wskazane elementy na: żywe składniki przyrody, nieożywione składniki przyrody oraz wytwory działalności człowieka; wyjaśnia, w jakim celu prowadzi się doświadczenia i eksperymenty przyrodnicze; wyjaśnia różnice między eksperymentem a doświadczeniem; planuje obserwację dowolnego obiektu lub organizmu w terenie; uzasadnia celowość zaplanowanej obserwacji; omawia sposób przygotowania obiektu do obserwacji mikroskopowej; podaje przykłady wykorzystania w życiu umiejętności wyznaczania kierunków geograficznych; porównuje dokładność wyznaczania kierunków geograficznych za pomocą kompasu i gnomonu; wyjaśnia, w jaki sposób tworzy się nazwy kierunków pośrednich.
Ocena dobra	Uczeń: wymienia cechy żywych elementów przyrody; wskazuje w najbliższym otoczeniu wytwory działalności człowieka; porównuje liczbę i rodzaj informacji uzyskiwanych za pomocą poszczególnych zmysłów; wymienia cechy przyrodnika; określa rolę obserwacji w poznawaniu przyrody; omawia etapy doświadczenia; planuje miejsca dwóch/trzech obserwacji; proponuje przyrząd odpowiedni do obserwacji konkretnego obiektu; wymienia najważniejsze części mikroskopu; wyjaśnia, co to jest widnokrąg; omawia budowę kompasu; samodzielnie wyznacza kierunki geograficzne za pomocą kompasu; wyjaśnia, w jaki sposób wyznacza się kierunki pośrednie.

Ocena dostateczna	<p>Uczeń:</p> <p>wyjaśnia znaczenie pojęcia przyroda; wymienia trzy niezbędne do życia składniki przyrody nieożywionej; podaje trzy przykłady wytworów działalności człowieka; omawia na przykładach rolę poszczególnych zmysłów w poznawaniu świata; wymienia źródła informacji o przyrodzie; omawia najważniejsze zasady bezpieczeństwa podczas prowadzenia obserwacji i wykonywania doświadczeń; przyporządkowuje przyrząd służący do prowadzenia obserwacji do obserwowanego obiektu; wymienia propozycje przyrządów, które należy przygotować do prowadzenia obserwacji w terenie; określa charakterystyczne cechy obserwowanych obiektów; opisuje sposób użycia taśmy mierniczej podaje nazwy głównych kierunków geograficznych; przyporządkowuje skróty do nazw głównych kierunków geograficznych; posługując się instrukcją, wyznacza główne kierunki geograficzne za pomocą gnomonu.</p>
Ocena dopuszczająca	<p>Uczeń:</p> <p>wymienia dwa elementy przyrody nieożywionej; wymienia dwa elementy przyrody ożywionej; wymienia zmysły umożliwiające poznawanie otaczającego świata; podaje dwa przykłady informacji uzyskanych dzięki wybranym zmysłom; wyjaśnia, czym jest obserwacja; podaje nazwy przyrządów służących do prowadzenia obserwacji w terenie; przeprowadza obserwację za pomocą lupy lub lornetki; notuje dwa/trzy spostrzeżenia dotyczące obserwowanych obiektów; wykonuje schematyczny rysunek obserwowanego obiektu; dokonuje pomiaru z wykorzystaniem taśmy mierniczej; podaje nazwy głównych kierunków geograficznych wskazanych przez nauczyciela na widnokregu; wyznacza – na podstawie instrukcji słownej – główne kierunki geograficzne za pomocą kompasu; określa warunki wyznaczania kierunku północnego za pomocą gnomonu, czyli prostego patyka lub pręta, w słoneczny dzień.</p>
II. Poznajemy pogodę i inne zjawiska przyrodnicze	
Ocena celująca	<p>Uczeń:</p> <p>opisuje obieg wody w przyrodzie; wyjaśnia różnice między opadami a osadami atmosferycznymi; wymienia fenologiczne pory roku, czyli te, które wyróżnia się na podstawie fazy rozwoju roślinności.</p>
Ocena bardzo dobra	<p>Uczeń:</p> <p>klasyfikuje ciała stałe ze względu na właściwości; porównuje właściwości fizyczne ciał stałych, cieczy i gazów; podpisuje na mapie kierunek wiatru; wykazuje związek pomiędzy porą roku a występowaniem określonego rodzaju opadów i osadów; opisuje zmiany długości cienia w ciągu dnia; porównuje wysokość Słońca nad widnokregiem w południe oraz długość cienia w poszczególnych porach roku.</p>
Ocena dobra	<p>Uczeń:</p> <p>wyjaśnia, popierając przykładami, na czym polega zjawisko rozszerzalności cieplnej; wymienia czynniki wpływające na szybkość parowania; opisuje sposób powstawania chmur; wyjaśnia, czym jest ciśnienie atmosferyczne; wyjaśnia, jak powstaje wiatr; określa aktualne zachmurzenie; przyporządkowuje trzy przyrządy do rodzajów obserwacji meteorologicznych; opisuje zmiany temperatury powietrza w ciągu dnia w zależności od wysokości Słońca nad widnokregiem; opisuje zmiany w pozornej wędrówce Słońca nad widnokregiem w poszczególnych porach roku.</p>

Ocena dostateczna	Uczeń: podaje przykłady ciał stałych, cieczy i gazów; wyjaśnia zasadę działania termometru cieczowego; zapisuje temperaturę dodatnią i ujemną; opisuje, w jakich warunkach zachodzą topnienie, krzepnięcie parowanie i skraplanie; wyjaśnia pojęcia: pogoda, upał, przymrozek, mróz; podaje nazwy osadów atmosferycznych; opisuje pozorną wędrówkę Słońca nad widnokreślami, uwzględniając zmiany długości cienia; wyjaśnia pojęcia: równonoc jesienna, równonoc wiosenna, przesilenie letnie, przesilenie zimowe; opisuje cechy pogody w poszczególnych porach roku.
Ocena dopuszczająca	Uczeń: wymienia stany skupienia, w których występują substancje; podaje przykłady ciał plastycznych, kruchych i sprężystych w swoim otoczeniu; podaje przykłady występowania wody w różnych stanach skupienia; odczytuje wskazania termometru; podaje nazwy przemian stanów skupienia wody; wymienia składniki pogody; rozpoznaje rodzaje opadów; wymienia przyrządy służące do obserwacji meteorologicznych; odczytuje symbole umieszczone na mapie pogody; wyjaśnia pojęcia: wschód Słońca, górowanie, zachód Słońca; wymienia daty rozpoczęcia kalendarzowych pór roku; podaje przykłady zmian zachodzących w przyrodzie ożywionej w poszczególnych porach roku.
	III. Poznajemy świat organizmów
Ocena celująca	Uczeń: uzasadnia potrzebę klasyfikacji organizmów; charakteryzuje wirusy; podaje przykłady pasożytnictwa w świecie roślin, grzybów, bakterii i protistów; podaje przykłady obrony przed wrogami w świecie roślin i zwierząt; wymienia nazwy kilku roślin leczniczych uprawianych w domu lub w ogrodzie.
Ocena bardzo dobra	Uczeń: opisuje sposób wytwarzania pokarmu przez rośliny; określa rolę, jaką odgrywają w przyrodzie zwierzęta odżywiające się szczątkami glebowymi; wyjaśnia, na czym polega pasożytnictwo; opisuje szkodliwość zwierząt zamieszkujących nasze domy (przykłady).
Ocena dobra	Uczeń: opisuje hierarchiczną budowę organizmów wielokomórkowych; charakteryzuje czynności życiowe organizmów; opisuje cechy przedstawicieli poszczególnych królestw organizmów; przyporządkowuje podane organizmy do grup troficznych (samożywne, cudzożywne); wymienia cechy roślinożerców; wymienia przedstawicieli pasożytów; wyjaśnia, co to jest sieć pokarmowa; wyjaśnia, jakie znaczenie ma znajomość wymagań życiowych uprawianych roślin; wyjaśnia, dlaczego nie wszystkie zwierzęta możemy hodować w domu.
Ocena dostateczna	Uczeń: wymienia czynności życiowe organizmów; podaje nazwy królestw organizmów; podaje przykłady organizmów roślinożernych i mięsożernych; wyjaśnia, na czym polega wszystkożerność; wyjaśnia, czym są zależności pokarmowe; podaje nazwy ogniw łańcucha pokarmowego; podaje przykłady dzikich zwierząt żyjących w mieście.

Ocena dopuszczająca	<p>Uczeń: opisuje trzy wybrane czynności życiowe organizmów; wyjaśnia pojęcia organizm jednokomórkowy, organizm wielokomórkowy; wyjaśnia pojęcia: organizm samożywny, organizm cudzożywny; wymienia, na podstawie ilustracji, charakterystyczne cechy drapieżników; układa łańcuch pokarmowy z podanych organizmów; wymienia korzyści płynące z uprawy roślin w domu i w ogrodzie; podaje przykłady zwierząt hodowanych przez człowieka.</p>
	IV. Odkrywamy tajemnice ciała człowieka
Ocena celująca	<p>Uczeń: opisuje rolę narządów wspomagających trawienie; wymienia czynniki, które mogą szkodliwie wpłynąć na funkcjonowanie wątroby lub trzustki; charakteryzuje rolę poszczególnych składników krwi; wyjaśnia, dlaczego w okresie szkolnym należy szczególnie dbać o prawidłową postawę.</p>
Ocena bardzo dobra	<p>Uczeń: wyjaśnia rolę enzymów trawiennych; wskazuje narządy, w których zachodzi mechaniczne i chemiczne przekształcanie pokarmu; wyjaśnia, na czym polega współdziałanie układów: pokarmowego, oddechowego i krwionośnego; opisuje wymianę gazową zachodzącą w płucach; wymienia zadania mózgu; wyjaśnia, w jaki sposób układ nerwowy odbiera informacje z otoczenia; uzasadnia, że układ nerwowy koordynuje pracę wszystkich narządów zmysłów; opisuje rozwój nowego organizmu.</p>
Ocena dobra	<p>Uczeń: opisuje rolę składników pokarmowych w organizmie; wyjaśnia pojęcie trawienie; opisuje drogę pokarmu w organizmie; proponuje zestaw prostych ćwiczeń poprawiających funkcjonowanie układu krwionośnego; opisuje budowę poszczególnych narządów układu oddechowego, pokarmowego, krwionośnego, rozrodczego, nerwowego oraz układu ruchu; rozróżnia rodzaje połączeń kości; podaje nazwy największych stawów występujących w organizmie człowieka; wskazuje na planszy elementy budowy oka i ucha; opisuje zmiany psychiczne zachodzące w okresie dojrzewania.</p>
Ocena dostateczna	<p>Uczeń: podaje przykłady produktów spożywczych bogatych w białka, cukry, tłuszcze, witaminy; opisuje rolę poszczególnych układów; wymienia trzy funkcje szkieletu; opisuje rolę poszczególnych narządów zmysłów wyjaśnia pojęcie ciąży; wymienia zmiany fizyczne zachodzące w okresie dojrzewania u dziewcząt i chłopców; omawia zasady higieny, których należy przestrzegać w okresie dojrzewania.</p>
Ocena dopuszczająca	<p>Uczeń: wymienia składniki pokarmowe; opisuje znaczenie wody dla organizmu; wyjaśnia, dlaczego należy dokładnie żuć pokarm; uzasadnia konieczność mycia rąk przed każdym posiłkiem; podpisuje na schemacie elementy szkieletu oraz narządy układów: pokarmowego, krwionośnego, oddechowego, nerwowego, ruchu i rozrodczego; wymienia zasady higieny poznanych układów; na rysunku pokazuje narządy zmysłów; rozpoznaje na ilustracji komórki rozrodcze: męską i żeńską; wyjaśnia pojęcie zapłodnienie; podaje przykłady zmian w organizmie świadczących o rozpoczęciu okresu dojrzewania; podaje przykłady zmian w funkcjonowaniu skóry w okresie dojrzewania.</p>

	V. Odkrywamy tajemnice ciała człowieka
Ocena celująca	Uczeń: wyjaśnia istotę działania szczepionek; wyjaśnia, dlaczego należy rozsądnie korzystać z kąpiei słonecznych i solariów; wymienia sposoby pomocy osobom uzależnionym; podaje przykłady profilaktyki chorób nowotworowych.
Ocena bardzo dobra	Uczeń: wyjaśnia, czym jest zdrowy styl życia; opisuje skutki niewłaściwego odżywiania się; opisuje skutki niedoboru i nadmiernego spożycia poszczególnych składników pokarmowych; wyjaśnia, na czym polega higiena osobista; opisuje objawy wybranych chorób zakaźnych; charakteryzuje pasożyty wewnętrzne człowieka; wymienia drobnoustroje mogące wnikać do organizmu przez uszkodzoną skórę; opisuje sposób postępowania po ukąszeniu przez żmiję; opisuje zasady postępowania w przypadku oparzeń; podaje przykłady dziko rosnących roślin trujących; wyjaśnia, czym jest uzależnienie.
Ocena dobra	Uczeń: wyjaśnia rolę aktywności fizycznej w zachowaniu zdrowia; opisuje sposób pielęgnacji skóry ze szczególnym uwzględnieniem okresu dojrzewania; wyjaśnia, na czym polega higiena jamy ustnej; wyjaśnia, czym są szczepionki; wymienia objawy zatruc pokarmowych ze szczególnym uwzględnieniem zatruc grzybami; uzasadnia celowość umieszczania symboli na opakowaniach substancji niebezpiecznych; wyjaśnia, na czym polega palenie bierne; wymienia skutki przyjmowania narkotyków; uzasadnia konieczność zachowań asertywnych.
Ocena dostateczna	Uczeń: podaje zasady prawidłowego odżywiania; wyjaśnia, dlaczego należy dbać o higienę skóry; podaje przykłady wypoczynku czynnego i biernego; wymienia przyczyny chorób zakaźnych; opisuje przyczyny zatruc; opisuje zasady postępowania w czasie burzy; podaje przykłady trujących roślin hodowanych w domu; opisuje zasady udzielania pierwszej pomocy w przypadku skaleczeń i otarć; podaje przykłady substancji, które mogą uzależniać; podaje przykłady sytuacji, w których należy zachować się asertywnie; prezentuje właściwe zachowanie asertywne w wybranej sytuacji.
Ocena dopuszczająca	Uczeń: wymienia zasady zdrowego stylu życia; wyjaśnia, dlaczego ważna jest czystość rąk; wymienia drogi wnikania do organizmu człowieka drobnoustrojów chorobotwórczych; wymienia dwie zasady bezpieczeństwa podczas zabaw na świeżym powietrzu; wymienia numery telefonów alarmowych; wymienia zasady, których przestrzeganie pozwoli uniknąć chorób zakaźnych; podaje przykłady zjawisk pogodowych, które mogą stanowić zagrożenie; określa sposób postępowania po użądleniu; podaje przykłady środków czystości, które stwarzają zagrożenie dla zdrowia; podaje przynajmniej dwa przykłady negatywnego wpływu dymu tytoniowego i alkoholu na organizm człowieka; wyjaśnia, czym jest asertywność.
	VI. Orientujemy się w terenie
Ocena celująca	Uczeń: wyjaśnia pojęcia: skala mianowana, podziałka liniowa; rysuje fragment drogi do szkoły, np. ulicy, zmniejszając jej wymiary (np. 1000 razy) i używając właściwych znaków kartograficznych; dostosowuje sposób orientowania mapy do otaczającego terenu.

Ocena bardzo dobra	Uczeń: rysuje plan pokoju w skali 1:50; dobiera skalę do wykonania planu dowolnego obiektu; wykonuje szkic okolic szkoły porównuje dokładność planu miasta i mapy turystycznej; odszukuje na mapie wskazane obiekty; orientuje mapę za pomocą obiektów w terenie.
Ocena dobra	Uczeń: wyjaśnia pojęcie skala liczbowa; oblicza wymiary przedmiotu w różnych skalach, np. 1:5, 1:20, 1:50; wykonuje szkic terenu szkoły; opisuje słowami fragment terenu przedstawiony na planie lub mapie; przygotowuje zbiór znaków kartograficznych dla planu lub mapy najbliższej okolicy; wyjaśnia, na czym polega orientowanie planu lub mapy; orientuje plan lub mapę za pomocą kompasu.
Ocena dostateczna	Uczeń: wyjaśnia, jak powstaje plan; rysuje plan dowolnego przedmiotu (wymiarzy przedmiotu podzielne bez reszty przez 10) w skali 1:10; wyjaśnia pojęcia: mapa i legenda; określa przeznaczenie planu miasta i mapy turystycznej; rozpoznaje obiekty przedstawione na planie lub mapie za pomocą znaków kartograficznych; określa położenie innych obiektów na mapie w stosunku do podanego obiektu; opowiada, jak zorientować plan lub mapę za pomocą kompasu.
Ocena dopuszczająca	Uczeń: oblicza wymiary biurka w skali 1:10; rysuje plan biurka w skali 1:10; wymienia rodzaje map; odczytuje informacje zapisane w legendzie planu; wskazuje kierunki geograficzne na mapie; odszukuje na planie okolicy wskazany obiekt, np. kościół, szkołę.
VII. Poznajemy krajobraz najbliższej okolicy	
Ocena celująca	Uczeń: wymienia nazwy: najdłuższej rzeki, największego jeziora, największej głębokości oceanicznej; podaje przykłady pozytywnego i negatywnego wpływu rzek na życie i gospodarkę człowieka; wyjaśnia, w jakich warunkach powstają lodowce; podaje przykłady występowania lodowców na Ziemi.
Ocena bardzo dobra	Uczeń: klasyfikuje wzniesienia na podstawie ich wysokości; podpisuje na rysunku elementy doliny; opisuje proces powstawania i rolę gleby; opisuje, jak powstają bagna; charakteryzuje rodzaje wód płynących; podaje przykłady działalności człowieka w najbliższej okolicy, które prowadzą do przekształcenia krajobrazu; wyjaśnia pochodzenie nazwy swojej miejscowości lub osiedla; wskazuje różnice między parkiem narodowym a parkiem krajobrazowym.
Ocena dobra	Uczeń: rozpoznaje na zdjęciach rodzaje krajobrazów; opisuje cechy poszczególnych krajobrazów kulturowych; opisuje wklęsłe formy terenu; opisuje budowę skał litych, zwięzłych i luźnych; na podstawie ilustracji rozróżnia rodzaje wód stojących i płynących; opisuje zmiany w krajobrazie najbliższej okolicy wynikające z rozwoju rolnictwa lub związane z rozwojem przemysłu; wyjaśnia cel ochrony przyrody; wyjaśnia czym są rezerваты przyrody; wyjaśnia różnice między ochroną ścisłą a ochroną czynną.

Ocena dostateczna	<p>Uczeń:</p> <p>wyjaśnia, do czego odnoszą się nazwy krajobrazów; podpisuje na rysunku elementy wzniesienia; podaje po jednym przykładzie skał należących do poszczególnych grup; wyjaśnia, czym jest próchnica; wyjaśnia pojęcia: wody słodkie, wody słone; wymienia rodzaje wód powierzchniowych; podaje przykłady zmian w krajobrazach kulturowych; wyjaśnia, czym są parki narodowe i pomniki przyrody; opisuje sposób zachowania się na obszarach chronionych.</p>
Ocena dopuszczająca	<p>Uczeń:</p> <p>wyjaśnia pojęcie krajobraz; wymienia składniki, które należy uwzględnić, opisując krajobraz; wymienia nazwy krajobrazów kulturowych; rozpoznaje na ilustracji wzniesienia i zagłębienia; wymienia nazwy grup skał; podaje przykłady wód słonych; wymienia trzy formy ochrony przyrody w Polsce; podaje przykłady ograniczeń obowiązujących na obszarach chronionych; wyjaśnia, na czym polega ochrona ścisła.</p>
VIII. Odkrywamy tajemnice życia w wodzie i na lądzie	
Ocena celująca	<p>Uczeń:</p> <p>opisuje przystosowania dwóch-trzech gatunków zwierząt lub roślin do życia w ekstremalnych warunkach lądowych; charakteryzuje bory, grądy, łągi i buczyny; wyjaśnia, czym jest walka biologiczna; wymienia korzyści i zagrożenia wynikające ze stosowania chemicznych środków zwalczających szkodniki.</p>
Ocena bardzo dobra	<p>Uczeń:</p> <p>porównuje świat roślin i zwierząt w górnym, środkowym i dolnym biegu rzeki; wyjaśnia pojęcie plankton; układa z poznanych organizmów łańcuch pokarmowy występujący w jeziorze; charakteryzuje wymianę gazową u roślin; opisuje przystosowania roślin do wykorzystania światła; charakteryzuje poszczególne warstwy lasu, uwzględniając czynniki abiotyczne oraz rośliny i zwierzęta żyjące w tych warstwach; podaje przykłady drzew rosnących w lasach liściastych, iglastych i mieszanych; przyporządkowuje nazwy gatunków roślin do charakterystycznych barw łąki; uzasadnia, że łąka jest środowiskiem życia wielu zwierząt; przykłady innych upraw niż zboża, warzywa, drzewa i krzewy owocowe, wskazując sposoby ich wykorzystywania; przedstawia zależności występujące na polu w formie co najmniej dwóch łańcuchów pokarmowych.</p>
Ocena dobra	<p>Uczeń:</p> <p>wymienia cechy, którymi różnią się poszczególne odcinki rzeki; opisuje przystosowania organizmów żyjących w biegu górnym, środkowym i dolnym rzeki; charakteryzuje przystosowania roślinności strefy przybrzeżnej jeziora; charakteryzuje przystosowania ptaków i ssaków do życia w strefie przybrzeżnej; charakteryzuje przystosowania roślin i zwierząt zabezpieczające przed utratą wody; opisuje sposoby wymiany gazowej u zwierząt lądowych; opisuje wymagania środowiskowe wybranych gatunków zwierząt żyjących w poszczególnych warstwach lasu; porównuje drzewa liściaste z iglastymi; rozpoznaje rosnące w Polsce rośliny iglaste i pospolite drzewa liściaste; rozpoznaje pięć gatunków roślin występujących na łące; przedstawia, w formie łańcucha pokarmowego, proste zależności pokarmowe między poznаныmi organizmami żyjącymi na łące; wyjaśnia, czym różnią się zboża ozime i jare; wymienia sprzymierzeńców człowieka w walce ze szkodnikami upraw polowych.</p>

Ocena dostateczna	<p>Uczeń: opisuje, popierając przykładami, przystosowania zwierząt do życia w wodzie; opisuje, popierając przykładami, przystosowania roślin do ruchu wody; podaje nazwy organizmów żyjących w biegu górnym, środkowym i dolnym rzeki podaje przykłady roślin strefy przybrzeżnej jeziora; wskazuje przystosowania roślin do ochrony przed niekorzystną (zbyt niską lub zbyt wysoką) temperaturą; wymienia nazwy przykładowych organizmów żyjących w poszczególnych warstwach lasu; porównuje wygląd igieł sosny i świerka; wymienia cechy łąki; wymienia zwierzęta mieszkające na łące i żerujące na niej; opisuje sposoby wykorzystywania roślin zbożowych; uzupełnia brakujące ogniwa w łańcuchach pokarmowych organizmów żyjących na polu.</p>
Ocena dopuszczająca	<p>Uczeń: wymienia przystosowania ryb do życia w wodzie; opisuje schemat rzeki, wymieniając: źródło, bieg górny, środkowy, dolny, ujście; podpisuje, np. na schematycznym rysunku, strefy życia w jeziorze; podaje przykłady organizmów żyjących w poszczególnych strefach jeziora; wymienia czynniki warunkujące życie na lądzie; opisuje przystosowania zwierząt do zmian temperatury; wpisuje na schemacie warstwy lasu; przyporządkowuje po dwa gatunki organizmów do poszczególnych warstw lasu; opisuje zasady zachowania się w lesie; rozpoznaje na ilustracji dwa drzewa iglaste i dwa drzewa liściaste; wyjaśnia znaczenie łąki dla ludzi; wyjaśnia, dlaczego nie wolno wypalać traw; podaje nazwy zbóż uprawianych na polach; podaje przykłady warzyw uprawianych na polach; wymienia dwa szkodniki upraw polowych.</p>

3. Obszary aktywności ucznia podlegające ocenianiu:

- wypowiedź pisemna: sprawdzian/ testy po każdym dziale materiału, kartkówka, opis, analiza, referat;
- wypowiedź ustna: odpowiedź na pytanie, odpowiedź z wykorzystaniem mapy, prezentacja, rozmowa z uczniami;
- wypowiedź cząstkowa na rzecz oceny grupy;
- samodzielne wykonywanie ćwiczeń w zeszycie ćwiczeń;
- umiejętność rozwiązywania zadań przyrodniczych;
- zadania domowe;
- dodatkowe prace (np. referaty, prezentacje, albumy, udział w projektach, zielniki, pomysłowe doświadczenia, pomoce dydaktyczne);
- obserwacja pracy uczniów na lekcji oraz podczas zajęć terenowych;
- aktywność na lekcji;
- udział w konkursach przyrodniczych szkolnych i pozaszkolnych i osiągnięcie znaczących wyników.

4. Sposoby i formy sprawdzania osiągnięć uczniów:

Uczniom stwarza się możliwość dokonywania oceny własnych postępów i osiągnięć oraz stosuje się różnorodne formy oceniania:

a) odpowiedzi ustne (w zależności od potrzeb i tematyki lekcji) obowiązuje znajomość materiału z maksymalnie trzech ostatnich lekcji. Przy ocenie uwzględnia się przede wszystkim poprawność merytoryczną wypowiedzi na określony temat, właściwe charakteryzowanie procesów przyrodniczych oraz umiejętność wnioskowania przyczynowo skutkowego;

b) prace pisemne:

1. kartkówki – obejmujące materiał z jednej, dwóch, maksymalnie trzech ostatnich lekcji (mogą, ale nie muszą być wcześniej zapowiedziane)

2. sprawdziany – są obowiązkowe i obejmują zakres z większej partii materiału, najczęściej jest to dany dział/rozdział. Sprawdziany muszą być zawsze zapowiedziane z co najmniej tygodniowym wyprzedzeniem z odnotowaniem tego faktu w dzienniku. Do każdego sprawdzianu określa się przewidywany zakres materiału. Przez sprawdzian należy rozumieć także inną formę, jak test czy praca klasowa. Przewiduje się minimum jeden sprawdzian w danym okresie klasyfikacyjnym;

c) aktywność na lekcji – ocenianiu podlega zaangażowanie na lekcji, umiejętność samodzielnego rozwiązywania problemów, praca w grupach, udział w dyskusjach, prowadzących do wyciągania wniosków, prowadzenie obserwacji, wykonywanie doświadczeń, kreatywność. Aktywność ucznia na lekcjach oznacza się samodzielnym znakiem „+”. Uczeń na każdej lekcji może otrzymać za aktywne uczestnictwo „+”. Skumulowana liczba „+” odpowiada ocenie częściowej za aktywność. Reguła ta nie odnosi się do oceny niedostatecznej i dopuszczającej. Nie określa się limitu „+” na danej lekcji, jak również terminu ich ważności, co oznacza, że przechodzą na kolejne zajęcia w ciągu całego roku szkolnego. Uczeń sam decyduje, czy za zebrane „+” chce otrzymać ocenę (np. za cztery „+” ocenę dobrą), czy zbiera „+” dalej na wyższą ocenę. Maksymalnie za pięć „+” uczeń otrzymuje ocenę bardzo dobrą, kolejne zebrane „+” sumowane są do następnej oceny. Uczeń ma możliwość uzyskania oceny celującej za zebranie dziesięciu „+”.

d) praca domowa – ocenie podlega samodzielność, poprawność i staranność wykonania pracy. Najczęściej są krótkoterminowe, zadawane z lekcji na lekcję. Za niepoprawnie wykonaną pracę domową uczeń nie otrzymuje oceny niedostatecznej, ale po konsultacji z nauczycielem, zobowiązany jest wykonać ją ponownie.

e) inne formy – udział w konkursach przedmiotowych, samodzielne opracowania oparte na innych źródłach niż podręcznik, prowadzenie prac badawczych, hodowle, obserwacje w terenie i inne.

6. Przy ocenach bieżących stosuje się (+) i (-), poza oceną celującą i niedostateczną. Przy klasyfikacji śródrocznej i rocznej stosuje się zapis słowny i uwzględnia się wszystkie oceny cząstkowe. Przy czym najwyższe znaczenie mają kolejno: sprawdzian, kartkówka/ odpowiedź ustna, aktywność/ praca domowa/ inne formy. Dodatkowo brane są pod uwagę: postępy, zaangażowanie, wkład pracy i indywidualne możliwości psychofizyczne ucznia.

Przy ocenianiu sprawdzianów stosuje się progi procentowe zaliczeń na poszczególne oceny (sprawdzian może zawierać zadanie ponadprogramowe, ale nie musi):

100% - 98% celujący

97% - 96% bardzo dobry +

95% - 90% bardzo dobry

89% - 88% bardzo dobry –

87% - 85% dobry +

84% - 75% dobry

74% - 73% dobry –

72% - 70% dostateczny +

69% - 56% dostateczny

55% - 54% dostateczny –

53% - 50% dopuszczający +

49% - 40% dopuszczający

39% - 38% dopuszczający –

37% - 0% niedostateczny

Nieprzygotowania do lekcji:

Uczeń ma możliwość zgłoszenia dwóch nieprzygotowań do lekcji przy dwóch godzinach tygodniowo w danym okresie klasyfikacyjnym. Nieprzygotowania niewykorzystane w pierwszym półroczu nie przechodzą na drugie półrocze. Nieprzygotowania uczeń zgłasza przed rozpoczęciem zajęć i oznacza się je w dzienniku skrótem „np”. W przypadku wykorzystania przez ucznia ustalonej liczby nieprzygotowań każde następne wiąże się z wystawieniem niedostatecznej oceny cząstkowej. Nieprzygotowanie zwalnia ucznia na danych zajęciach z: odpowiedzi ustnej,

niezapowiedzianej kartkówki, odrobienia pracy domowej. Zgłoszenie nieprzygotowania nie zwalnia z aktywnego uczestniczenia w lekcji, ani zapowiedzianego sprawdzianu czy kartkówki.

Nieobecność na sprawdzianie i poprawa ocen:

Uczeń, który nie pisał sprawdzianu z przyczyn usprawiedliwionych, ma obowiązek napisać go w terminie do 2 tygodni od powrotu do szkoły. Zaniechanie przez ucznia tego obowiązku może skutkować wystawieniem oceny niedostatecznej. Uczeń może za zgodą nauczyciela (nauczyciel decyduje o jej zasadności i sposobie) poprawić ocenę ze sprawdzianu w terminie do tygodnia po otrzymaniu oceny. Do dziennika wstawia się obie oceny – o ile ocena z poprawy nie jest oceną niedostateczną i nie jest niższa od oceny wyjściowej. Brak oceny ze sprawdzianu pisemnego z powodu nieobecności ucznia na sprawdzianie oznacza się w dzienniku skrótem „nb”.

5. Zasady oceniania przedmiotowego:

- każdy uczeń oceniany jest jawnie, zgodnie z zasadami sprawiedliwości
- nie ocenia się zachowania ucznia jako formy aktywności przedmiotowej
- w przypadku nieobecności usprawiedliwionej trwającej dłużej niż tydzień nie ocenia się ucznia do trzech dni po powrocie do szkoły
- ocenie nie podlega uczeń w trudnych sytuacjach losowych
- uczeń nieobecny na lekcji ma obowiązek uzupełnienia wiadomości oraz notatek w zeszycie przedmiotowym, zeszycie ćwiczeń oraz odrobienia zadania domowego
- sprawdzian lub test jest obowiązkowy i obejmuje dział lub działy związane tematycznie ze sobą, jeżeli uczeń nie zaliczy danego działu programowego na ocenę minimum dopuszczającą, nauczyciel może zarządzić dodatkowy sprawdzian w celu zaliczenia tego działu
- uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną w przypadku, gdy wyraźnie, bez sensownego usprawiedliwienia, odmawia pisania sprawdzianu czy kartkówki, a także odpowiedzi ustnej
- kartkówki nie muszą być zapowiadane przez nauczyciela
- za wykonanie dodatkowych prac nadobowiązkowych, nauczyciel może wystawić uczniowi bieżącą ocenę celującą, bardzo dobrą lub dobrą
- nauczyciel zobowiązany jest oddać uczniom ocenione sprawdziany w terminie dwóch tygodni od ich napisania
- nauczyciel stosuje regułę, że w tygodniu nie mogą być więcej niż trzy sprawdziany, a jeden w ciągu dnia, reguła ta nie odnosi się do kartkówek.
- niesamodzielna praca (tzw. „ściągnięcie”) oraz podpowiadanie w czasie pisemnej bądź ustnej formie wypowiedzi ucznia, a także kopiowanie prac z Internetu jest niedopuszczalne, w przypadku zaistnienia takiej sytuacji nauczyciel wystawia uczniowi ocenę niedostateczną

- uczeń jest zobowiązany posiadać na lekcji zeszyt przedmiotowy i podręcznik, posiadanie zeszytu ćwiczeń zostawia się do decyzji nauczyciela
- błędy ortograficzne i estetyka zapisu nie mają wpływu na ocenę pracy pisemnej
- dla uczniów posiadających opinię lub orzeczenie z poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej, dostosowuje się wymagania edukacyjne do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych, uczniowie ci oceniani są zgodnie z zaleceniami wydanymi przez specjalistów
- uczniowie posiadają przywilej „szczęśliwego numerka” –uczeń ze „szczęśliwym numerkiem” w tym dniu nie otrzymuje ocen niedostatecznych (nie dotyczy oceny ze sprawdzianów oraz innych form oceniania przeprowadzonych wcześniej), „szczęśliwy numerka” nie zwalnia ucznia z aktywnego uczestniczenia w lekcji, jak również pisania zapowiedzianych wcześniej sprawdzianów
- przez pierwsze trzy tygodnie nauki w klasie czwartej uczniowie nie otrzymują ocen niedostatecznych (tzw. okres ochronny)
- nie zadaje się prac domowych na okres ferii świątecznych i zimowych
- w ciągu ostatniego tygodnia półroczna i ostatnich dwóch tygodni roku szkolnego nie przeprowadza się sprawdzianów pisemnych.

6. Dostosowanie wymagań:

Na podstawie opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej nauczyciel dostosowuje wymagania edukacyjne wynikające z realizowanego przez siebie programu nauczania do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych ucznia. W przypadku ucznia posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego albo indywidualnego nauczania dostosowanie wymagań edukacyjnych następuje zgodnie z zaleceniami zawartymi w orzeczeniu. Dla ucznia posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego tworzony jest IPET. Ponadto, każdy uczeń mający kłopoty w nauce może zgłosić się do nauczyciela z prośbą o dodatkową pomoc. Jej forma ustalana jest na bieżąco wspólnie z uczniem. Mogą to być: dodatkowe konsultacje (po uzgodnieniu z nauczycielem), prace ułatwiające i przybliżające zrozumienie problemu, pomoc koleżeńska, współpraca z rodzicami.

7. Sposoby informowania uczniów i rodziców (lub opiekunów prawnych) o zasadach oceniania, postępach i osiągnięciach oraz zagrożeniach:

- uczniowie są zapoznawani z wymaganiami edukacyjnymi na pierwszej godzinie lekcyjnej, natomiast rodzice (lub prawni opiekunowie) na pierwszym zebraniu rodzicielskim
- wymagania na poszczególne oceny udostępnione są wszystkim uczniom
- oceny są jawne dla uczniów i rodziców (lub prawnych opiekunów)

- nauczyciel informuje uczniów o ocenach bezpośrednio po ich uzyskaniu
- o ocenach bieżących rodzice dowiadują się z e-dziennika, na zebraniach z rodzicami lub podczas indywidualnych kontaktów z nauczycielem przedmiotu.
- nauczyciel informuje rodziców (lub prawnych opiekunów) o ocenach cząstkowych i klasyfikacyjnych na zebraniach rodzicielskich lub w czasie indywidualnych konsultacji, a także poprzez wpisy w dzienniku elektronicznym
- na miesiąc przed końcem półrocza i roku szkolnego uczniowie i rodzice (lub prawni opiekunowie) informowani są o wszystkich przewidywanych ocenach klasyfikacyjnych, a w szczególności o zagrożeniach ocenami niedostatecznymi
- prace pisemne są przechowywane w szkole do końca roku szkolnego
- na życzenie ucznia lub rodzica (lub prawnego opiekuna) nauczyciel udostępnia sprawdzone i ocenione pisemne prace kontrolne oraz inną dokumentację oceniania ucznia
- na życzenie ucznia lub jego rodzica (lub prawnego opiekuna) nauczyciel uzasadnia ustaloną ocenę.

8. Ewaluacja

Ewentualne zmiany będą obowiązywały od następnego roku szkolnego.

Domaniewice, 30.10.2023 r.

Opracowała :
Beata Tomala